

4. Локоть О., Карачка В. Сучасному льонарству – сучасні технології удобрення від ЗАТ «УкрАгро НПК» / О. Локоть, В. Карачка // Пропозиція. – 2006. – № 2. – С. 64.

5. Статистичний щорічник України за 2010 рік / Держкомстат України. – К.: Консультант, 2011. – 632 с.

6. Ткачук В. І. Формування конкурентоспроможності продукції льонарства: моногр. / В. І. Ткачук, Н. І. Кравчук. – К.: Фенікс, 2008. – 193 с.

7. Галузева програма розвитку льонарства в Україні на 2006 – 2010 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/page/?7203>.

8. Сучасний стан льонарства і коноплярства в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://usw.com.ua/profiles/blogs/suchasnij-stan-lonarstva-i>.

9. <http://faostat.fao.org/>

***Анотація.** Стаття посвячена проблемам розвитку отрасли льноводства в Украине в условиях усиления международной конкуренции. Рассматриваются основные показатели развития мирового льноводства и определяется место Украины в нем.*

***Ключевые слова:** льнопроизводство, отрасль льноводства, мировой рынок, международная конкуренция.*

***Summary.** The paper covers the problems of Ukraine flax growing industry under the conditions of strengthening of international competition. The author considers the basic indexes of world flax produce development and determines the role of Ukraine in him.*

***Key words:** flax output, flax growing industry, world market, international competition.*

УДК 334.734:631

Крутько М.А., аспірант,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБСЛУГОВУЮЧОЇ КООПЕРАЦІЇ

***Анотація.** В статті здійснено аналіз сучасного стану динаміки розвитку обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів. Зроблено висновок про необхідність створення кооперативів та переваги їх функціонування.*

***Ключові слова.** Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив, аграрний сектор економіки.*

Постановка проблеми. Процес кооперування є досить важливим для всіх сільськогосподарських виробників – незважаючи на форми власності та організаційно-правових форми господарювання. Та найбільшій актуальності обслуговуюча кооперація набуває для господарств-членів власників земельних ділянок, що поєднуються. Розвиток сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів є важливим напрямом розбудови та зміцнення конкурентоспроможності агропромислового сектору економіки. Однак на сьогоднішній день їх кількість та обсяг надаваних послуг не достатньо задовольняють зростаючих потреб сільгоспвиробників. Становлення мережі сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів стримується цілим рядом негативних чинників, а саме: недостатня ресурсна база для формування належного матеріального забезпечення, недосконалість та взаємо-неузгодженість законодавства України з даного питання, низький рівень обізнаності сільських жителів щодо сутності та принципів кооперації, а також відсутність ефективних форм державної підтримки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідності вирішення проблемних питань розвитку обслуговуючої сільськогосподарської кооперації присвячені праці Амбросова В.Я., Маренич Т.Г., Маліка М.Й., Кудінова А.С., Зіновчука В.В., Саблука П.Т., Гончаренка В.В., Федоровича В. та ін.. Проте цілий ряд проблем, пов'язаних з вищевказаними питаннями, все ж залишається невирішеними. Так впровадження принципів кооперації при формуванні та розвитку системи сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів є досить актуальною проблемою. На думку В. Федоровича саме кооператив покликаний обслуговувати основну діяльність членів сільськогосподарських кооперативів, може забезпечити їм реальний доступ до фінансових та матеріальних засобів. Кооператив може і повинен стати єдиною ланкою між приватним товаровиробником і ринком, надаючи йому послуги у сфері збуту продукції, матеріально-технічного забезпечення, агрономічного та іншого обслуговування [1, с.3]. Тобто, не зважаючи на всебічний теоретичний набуток в Україні, питання практичного впровадження застосування принципів

кооперації в аграрній сфері залишилося недостатнім. Має місце неоднорідне відношення до виробничих структур створених на принципах кооперації, обслуговуючих у агротехнічній, постачальницькій, збутовій, фінансово-кредитній, побутовій діяльності [2, с.473].

Ціль роботи. З огляду на вищезазначене, метою статті є питання, пов'язані з визначенням сучасного стану, розвитку і ролі обслуговуючих кооперативів у функціонуванні господарств населення, що і зумовили необхідність даного дослідження.

Виклад основного матеріалу. Важливим напрямком розбудови аграрного сектору економіки є розвиток сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Проте на сьогодні за обсягами та якістю надання послуг вони не задовольняють зростаючих потреб виробників сільськогосподарської продукції та її споживачів. Адже понад 60 відсотків трудомісткої сільськогосподарської продукції повсякденного споживання – картоплі 99%, овочів 88%, фруктів 87%, молока 82% та м'яса 60% виробляється в особистих селянських і фермерських господарства та фізичними особами – сільськогосподарськими товаровиробниками, які не мають постійно діючих каналів реалізації такої продукції, особливо у віддалених від приміської зони селах, згодовується худобі або псується. Частина її потрапляє до кінцевих споживачів, але через посередників, чи продається селянам на стихійних ринках.

У зв'язку із значною кількістю особистих селянських (4,7 млн.), фермерських господарств (41,0 тис.) та фізичних осіб – сільськогосподарських товаровиробників доцільно сприяти формуванню за безпосередньою їх участю кооперативного сегмента аграрного ринку. Водночас його формування стримується недосконалістю законодавства, слабкою матеріальною базою, відсутністю кваліфікованих кадрів – організаторів кооперативного руху, недостатньою обізнаністю селян у перевагах об'єднання зусиль на умовах кооперації для подальшого розвитку і відсутністю належної державної підтримки.

Як наслідок, в Україні надто повільно створюються сільськогосподарські обслуговуючих кооперативи, а в окремих регіонах вони припинили свою діяльність [3]. Кількісна характеристика динаміки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів в Україні, на фоні інших організаційно-правових форм господарювання наведена в таблиці 1.

Таблиця 1.

Діючі в Україні сільськогосподарські підприємства за організаційно-правовими формами господарювання

	2008р.	2009р.	2010р.	Відхилення, +/- 2010/2009
Господарські товариства	7879	7819	7616	-203
Приватні підприємства	4326	4333	4256	-77
Обслуговуючі кооперативи	979	496	645	-149
Фермерські господарства	43894	42101	41384	-717
Державні підприємства	354	345	336	-9
Підприємства інших форм господарювання	1505	1553	1456	-97

Таблицю складено та доповнено за матеріалами [3].

За інформацією Державного комітету статистики кількість сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів по областях України, станом на початок 2011 року становила 442, що на 203 кооперативи менше, ніж на 1 січня 2010 року. Тобто, відбулося суттєве зменшення об'єднань селян, більш ніж на 30 відсотків. Таке зниження кількості кооперативів можливо віднести на неуважність держави до об'єднань селян [7].

Можливості сільськогосподарських товаровиробників для підсилення свого впливу на ринках, у формуванні цін зростають з створення мережі сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. В Україні на сьогоднішній день працює 569 таких кооперативів [4]. Поступово розвиваються кооперативи зернопереробного та молочарського напрямку, зі спільного використання техніки, матеріально-технічного постачання, заготівельно-збутові тощо. Але для формування сучасної інфраструктури аграрного ринку цієї кількості обслуговуючих кооперативів недостатньо.

У той же час країни – члени ЄС, через сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи реалізують 70% продукції, Сполучені Штати Америки, Канада – 60% та інші таким чином розв'язали проблему збуту продукції, вирощеної фермерами, шляхом підтримки створення ними прозорої постачальницької, заготівельно-збутової інфраструктури на засадах кооперації та її інтеграції з торгівлею, підприємствами харчової і переробної промисловості.

Вирішення зазначеного питання в Україні можливе за умови державної підтримки розвитку мережі сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів як важливого чинника підвищення конкурентоспроможності особистих селянських і фермерських господарств та фізичних осіб – сільськогосподарських товаровиробників, поліпшення їх соціально-економічного стану та розширення сфери їх само зайнятості.

Держава не може залишатись осторонь розвитку кооперації і всіляко має сприяти цьому процесу. Постановою Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2009 р. № 1858 було затверджено Державну цільову економічну програму підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на період до 2015 року [5], в якій на 2013 рік спрогнозовано обсяг фінансування за рахунок державного бюджету – 1116,2 млн грн., а на інші джерела припадає сума в розмірі 124 млн грн., усього відповідно – 1240,2 млн.грн. Вона спрямована на розроблення системного підходу до розбудови кооперативного руху в сільській місцевості, визначення напрямків і пріоритетів його державної підтримки.

Особисті селянські, фермерські господарства та фізичні особи – сільськогосподарські товаровиробники в умовах загострення конкуренції на аграрному ринку стали перед проблемою реалізації надлишків продукції. Підвищення цін на енергоресурси, сільськогосподарську техніку, добрива та корми, низький рівень закупівельних цін, відсутність стабільних та надійних каналів збуту сільськогосподарської продукції робить її виробництво збитковим.

Недостатній рівень розвитку кооперативного сегмента аграрних ринків призводить до скорочення чисельності осіб, самозайнятих в особистих селянських господарствах, відпливу працездатного населення з сільської місцевості, руйнування її соціальних об'єктів та інженерної інфраструктури.

Важливе значення для розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації може мати співробітництво з підприємствами споживчої кооперації. Це забезпечить стабільне надходження сировини до переробних підприємств, використання торгівельної мережі. Таке співробітництво можливе у формі спільної заготівельно-збутової діяльності та переробки сільськогосподарської продукції.

Перспективним є створення в зоні діяльності обслуговуючих кооперативів кредитних спілок [6].

Висновки. Враховуючи вказане, розвиток обслуговуючої кооперації дозволить: - виконанню стратегічних програм розвитку сільського господарства України до 2020 року; - підвищенню зайнятості селян, їх економічної діяльності, зростанню доходів; - удосконалити розміри кооперативу, як суб'єкта господарювання, обґрунтувати параметри концентрації виробництва і капіталу, спеціалізації; - вирішити питання ефективного збуту виробленої продукції; - економити інвестовані та реінвестовані кошти в розвиток основного капіталу учасників кооперативу; - забезпечити більш високий рівень конкурентоспроможності кооперативу у порівнянні з його учасниками, взятими окремо.

Література.

1. Федорович В. Правові основи створення та діяльності сільськогосподарських кооперативів в Україні / В. Федорович. – Львів : 1998. – С. 3.
2. Амбросов В.Я. Зібрання наукових праць. Т.2 Спеціалізація, кооперація, агропромислова інтеграція / В.Я. Амбросов. - Х.: ННЦ ІАЕ, 2009. - 685 с.
3. Сільськогосподарська обслуговуюча кооперація: сьогодення та перспективи розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.coop-union.org.ua>>.

4. Стільник В.В. Еволюція організаційно-правових форм та стан кооперації сільськогосподарських підприємств України / В.В. Стільник // Агросвіт. – 2012. – № 5. – С.53-54.

5. Державна цільова економічна програма підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на період до 2015 року: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 03.06.2009р. №557 // Офіційний вісник України. – 2009. – №42. – С. 1408.

6. Малік М.Й. Науково-методичне забезпечення розвитку кооперації в аграрній сфері економіки / М.Й. Малік // Економіка АПК. – 2010. – №12. – С. 103-108.

7. Стан кооперації в Україні / Фермер України. – 2011. – №22 (271). С. 3.

***Аннотація.** В статье сделано анализ существующей на сегодняшний день динамике развития обслуживающих сельскохозяйственных кооперативов. Сформулированы выводы о необходимости создания кооперативов та преимущества их функционирования.*

***Ключевые слова.** Сельскохозяйственный обслуживающий кооператив, аграрный сектор экономики.*

***Summary.** An analysis the existing to date dynamics of development of attendant agricultural cooperative stores is done in the article. Conclusions are formulated about the necessity of creation of cooperative stores that advantages of their functioning.*

***Keywords.** Agricultural attendant cooperative store, agrarian sector of economy.*

УДК: 334.72

Кукіна Н.В.
к. е. н, доцент
Таврійський ДАТУ

МІКРОЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ПРИ ВИРОБНИЦТВІ СОНЯШНИКУ

***Анотація.** Наведено мікроекономічний механізм оптимізації параметрів виробництва соняшнику на засадах максимізації прибутку сільськогосподарських підприємств.*

Постановка проблеми. Функціонування галузі олієвиробництва (яка є традиційно більш прибутковою в порівнянні з іншими галузями АПК) в